

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תזריע

ב' ניסן

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

לזכות

החייל ב"צבאות השם" מנחם מענדל ש"י
ליום הולדתו הרביעי לאויוש"ט, ביום ז"ך אדר שני,
ה"י תהא שנת סגולות חירותנו

ולזכות

אחותו החיילת ב"צבאות השם" נשמה ברכה תחי'
ולזכות הוריו
הו"ח ר' יהונתן חיים וזוגתו מרת שרה רחל שיחיו נסים
נדפס ע"י זקנו
הו"ח ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

א. ראייה על ידי חכם, קביעה על ידי כהן

בענין טומאת „נגעים” יש שני דינים כלליים¹:

א) ראיית הנגע, כדי לקבוע אם זהו נגע טמא אם לאו, חייבת להיעשות על ידי חכם, אשר „יורנו”² רבו ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן בנגעי אדם כולם ובנגעי בגדים ובנגעי בתים, והחכם אינו חייב להיות דוקא כהן, אלא „הכל”³ כשירין לראות את הנגעים.”

ב) „הטומאה והטהרה תלויה בכהן”⁴: אף לאחר שהחכם קבע שזהו נגע טמא, אין המנוגע נטמא עד שהכהן אומר „טמא (אתה)”, וכן לגבי טהרתו, שאף לאחר שהאדם, או הבגד, נרפאו מן הנגע, הם נשארים „בטומאתו עד שיאמר לו כהן טהור אתה”⁵.

אמירת הכהן היא תנאי מעכב לקביעת הטומאה והטהרה, אף כאשר „כהן”⁶ שאינו יודע לראות, ו„אפילו”⁷ היה הכהן קטן או שוטה, „הרי הוא „סומך על דברי החכם” – „החכם רואה ואומר לו אמור טמא, והכהן יודע טמא, אמור טהור...”⁶.

יש להבין:

א) אם הכהן בין כך ובין כך „סומך על דברי החכם” – מדוע חשובה דוקא אמירת הכהן?

ב) מהו המיוחד בטומאת צרעת, שדוקא בטומאה זו, קובעת התורה חידוש זה, ש„הטומאה והטהרה תלויה בכהן”?

אמנם, זוהי „גזירת הכתוב”⁸, אך ידועים

דברי הרמב”ם⁹ שאף ב„חוקי התורה”, אשר „גזירות הם”, בכל זאת „ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם”, ובמיוחד טעם שקשור ל„תיקון הדעות”, כדברי הרמב”ם¹⁰, ש„רוב דיני התורה אינן אלא עצות .. לתקן הדעות וליישר כל המעשים”, או בלשון הפסוק¹¹ „ויצונו ה’ .. את כל החוקים האלה ליראה את ה’”, הוראה בענין של יראת שמים.

ב. גם הטומאה תלויה בכהן

החידוש העיקרי בתורה, ש„הטומאה והטהרה תלויה בכהן”, אינו מתבטא, בפשטות, רק בטהרת המצורע, אלא בעיקר בכך שהכהן מטמאו:

כי טהרת המצורע יכולה להיות רק לאחר שהיתה טומאת מצורע לפני כן. ולכן יש לומר, שהעובדה שטהרת המצורע „תלויה בכהן” היא תוצאה מכך שטומאת המצורע „תלויה בכהן”. כלומר, כיון שהטומאה נקבעת רק על פי אמירת הכהן, לכן גם הטהרה מטומאה זו יכולה להיווצר דוקא על ידי אמירתו של הכהן.

ואם כך, קשה יותר להבין: אם החידוש הוא בקשר לטהרה, ניתן להבין מדוע היא תלויה דוקא בכהן¹², שהרי הכהונה קשורה למצב של טהרה, כפי שקובעת ההלכה¹³, שלכהן אסור להיטמא, ולכן דוקא הכהנים „משפיעים” טהרה לישראל.

אך מדוע דוקא הכהן יביא לידי כך, שהיהודי יהיה טמא!?

(1) בהבא לקמן – ראה רמב”ם הל’ טומאת צרעת פ”ט ה”א.ג.
 (2) ל’ הרמב”ם שם סה”ב, ע”פ תו”כ מצורע (יד, נדנז).
 (3) רמב”ם שם ה”א (ממשנה נגעים רפ”ג. תו”כ פרשתנו יג, ב).
 (4) שם ריש ה”ב (ממשנה שם). וראה תו”כ ופרש”י פרשתנו שם. תו”כ ר”פ מצורע.
 (5) רמב”ם שם סה”ג (מתוספתא נגעים פ”א, ז).
 (6) רמב”ם שם ה”ב (ממשנה נגעים שם. תו”כ פרשתנו שם).
 (7) רמב”ם ותו”כ שם. וראה כסף משנה לרמב”ם שם ה”א. ואכ”מ.
 (8) פרש”י פרשתנו שם. ולהעיר רמב”ם סוף הל’ מקואות.
 (9) סוף הל’ תמורה. ולהעיר רמב”ם סוף הל’ מקואות: ואעפ”כ רמז יש בדבר כו’.
 (10) הל’ תמורה שם (בסוף ההלכה).
 (11) ואתנן ו, כד. וראה לקו”ש חכ”ז ע’ 74.
 (12) וכבר האריכו בכמה מפרשים בהטעם שטהרת מצורע היא ע”י כהן דוקא (לדוגמא – ראה כלי יקר פרשתנו יג, ב). וראה ע”ד החסידות – לקו”ש פ’ מצורע. ובכ”מ.
 (13) ר”פ אמור. וראה מו”ז ח”ג פמ”ז, שהטעם לזה הוא – כדי שיהי’ הכהן מוכן תמיד לשרת במקדש. וראה חינוך מצוה רסג. ועוד.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ”ק אד”ש מה”מ מהשנים תנש”א-תשנ”ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא הניקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ”ק אד”ש מה”מ (החל משנת תשמ”ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה”.

מעין חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב”ד ב’.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ”ק אד”ש מה”מ היו”ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות”.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ”ק אד”ש מה”מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב”ד ב’.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא”ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את”ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ”ק אד”ש מה”מ, בהוצאת קה”ת (תשנ”ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה”, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו”ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה”, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל”

ושיחת ש”פ שופטים ה’תנש”א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע”י הרה”ת ר’ יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

עקשנות מוזרה של יהודים

אמנם, כל זה אינו אלא כאשר היתה אפשרות לגאולה באופן ד"אחישנה" לפני "בעתה", משא"כ לאחרי ש"כלו כל הקיצין", הרי גם המצב ד"אחישנה" הוא לאחרי עבודת הבירורים בשלימותה, כך שאין כאן אלא המעלה ד"אחישנה" בלבד.

ומכיון שכן, הרי, הסיבה היחידה לכך שעדיין "תקועים" אנו בגלות, היא - עקשנות מוזרה של יהודים, אשר, מאיזה סיבה שונה ומשונה אינם רוצים לצעוק "עד מתי"...

עקשנות זו - אינה מוכנת כלל, שכן, גם מי שמדמה לעצמו ש"טוב לו בגלות", מאמין אף הוא באמונה פשוטה שלאחרי הגאולה יהי' לו עוד יותר טוב, וא"כ, בשביל זה לבד יש לו לצעוק "עד מתי"!

מציאות העולם מכריזה על נכונותה ללכת לגאולה

ובכל אופן, ישנה ההוראה מסיפור התורה שעשו אמר ליעקב "נסעה ונלכה" - שמציאות העולם גופא מכריזה ומודיעה על נכונותה ללכת לגאולה האמיתית והשלימה, כאשר יקויים היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו";

ועאכו"כ שישאל עושים את כל התלוי בהם להביא את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, אשר, אז תהי' שלימות העבודה דקיום התומ"צ, שכן, קיום התומ"צ דומן הגלות אינו אלא באופן ד"ציונים" לקיום המצוות דלעתיד לבוא - "כמצות רצונך".

(משיחת ש"פ מצורע, ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

ג. דוקא איש החסד קובע "טמא"

ויש לומר, שאחד ההסברים לכך הוא:

בטומאת מצורע מוצאים חומרה שאינה קיימת בטומאות אחרות - "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"¹⁴, הטמא נשלח אל מחוץ לשלש המחנות¹⁵. ואף שם - "בדד ישב - שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו"¹⁶, כלומר, מקומו של המצורע הוא אפילו מחוץ למחנה של טמאים אחרים.

וזהי המשמעות הרוחנית של טומאת צרעת - וזהי טומאה חמורה כל כך, שבגללה האדם הטמא הוא לחלוטין מחוץ למחנה הקדושה, הוא כאילו מתנתק ר"ל מהשתייכותו לישראל גוי קדוש.

ועל כך אומרת התורה, שרק כהן רשאי לפסוק שיהודי אחר התנתק ח"ו ממחנה הקדושה:

מהותו של הכהן היא¹⁷ "לברך את עמו ישראל באהבה"¹⁸, הכהן הוא "איש החסד"¹⁹, אשר מברך את ישראל, ובאהבה, כידוע²⁰, שזהו תנאי הכרחי בברכת כהנים, שהיא חייבת להיעשות באהבה, ואם חסר תנאי זה אצל הכהן המברך ח"ו, הרי זו סכנה עבורו, ודוקא משום שהכהן הוא "איש החסד" סומכת התורה רק עליו לגבי קביעת "פסק" לגבי יהודי, ש"מחוץ למחנה מושבו".

לפי זה מובן גם המשך הפסוק²¹: "הכהנים .. במ בחר ה' אלקיך לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע" - דוקא משום ש"בם בחר ה' .. לברך בשם ה' (לכן) ועל פיהם יהיה .. כל נגע".

ודאי וודאי צריכה להיות קביעתו של הכהן מבוססת רק על התורה²², ולכן, צריכה ראיית הנגע להיעשות בראש ובראשונה על ידי חכם בחכמת התורה ובקי בכל הנגעים...", ואשר קבל זאת מפי רבו.

אך כדי לקבוע זאת כפסק דין למעשה, יש צורך דוקא בכהן איש החסד. כי דוקא הוא חש בחומרה הרבה של הוצאת פסק דין כזה על יהודי אחר, ומשום כך הוא לא יחסוך כל מאמץ, ויחקור וידרוש הרבה אצל החכם, לגבי פסק דין התורה, והוא יעורר את הענין של "ושפטו העדה - והצילו העדה"²³.

בדומה לידוע²⁴, לגבי "אין חכם כבעל הנסיון"²⁵, שכאשר לומדים ענין מסויים מתוך ידיעה שמלימוד זה נובעת הוראה ופסק דין למעשה, מעמיקים יותר בעמל רב עד שמגיעים לאמיתות הענין.

וכאשר לאחר היגיעה והחקירה והדרישה מחליט הכהן איש החסד וקובע "טמא", הרי אז ברור²⁶, שזהו פסק דין אמיתי של תורה. ויחד עם זאת בטוחים, שהכהן ישקיע את כל כוחותיו²⁷ כדי שתהיה לאחר מכן טהרת המצורע²⁸.

ד. חוסר אהבת ישראל - נגע

מכך נלמדת הוראה ברורה:

כאשר רואים אצל יהודי אחר דבר שלילי ר"ל, עד כדי כך שנראה שהלה נמצא במצב שפיל כל כך עד כדי ש"הוציא את עצמו מן הכלל"²⁹ - אין הוא ראוי ח"ו להיות בתוך מחנה ישראל -

(22) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"י" ע' 236 ואילך.
 (23) מסעי לה, כד"בה. וראה פסחים יב, רע"א. ר"ה כג, רע"א. סנה' טז, א.
 (24) ראה בארוכה המשך תרי"ז ע' שז ואילך.
 (25) עקידה פ' נח (שער יד ד"ה [הקדמה] השלישית).
 (26) ואף דום כהן קטן ושוטה די - כנ"ל והביאר - הפס"ד בפועל חומש צ"ל ע"י דיבור במוצאות הפה הגשוני - רצ"ל ע"י גשם של איש דחוסד (אף דההוראה היא דהתכם).
 (27) ועד אשר בשביל זה - "ויצא אל מחוץ למחנה - חוץ לשלש מחנות" (מצורע יד, ג ופרש"י. וראה ש"ך עה"ת על הפסוק).
 (28) ולהעיר שלמ"ע, מצוה לטהרו" (ל' התוי"כ סוף פרשתנו), משא"כ "לטמא" (ראה מ"ק ג, ריש ע"ב. משנה למלך לרמב"ם כאן ה"ב).
 (29) ל' ההגדה ב"בן רשע" (ממכילתא ס"פ בא. ירושלמי פסחים פ"י ה"ד).

(14) פרשתנו יג, טו.
 (15) רש"י עה"פ (מתוי"כ שם. וראה פסחים סו, א).
 (16) רש"י עה"פ (מפסחים שם. ועד"ו בתוי"כ שם). וראה לקו"ש ח"כ"ב (ע' 74 ובהערה 49) שהכוונה, שמובדל שם גם ממצורעים אחרים.
 (17) להעיר מעקב (י, ה) ובפרש"י שם.
 (18) נוסח הברכה לפני נשיאת כפים (סוטה לט, א).
 (19) ראה ברכה לג, ה. וראה ח"א בהשמטות רנו, סע"ב. חז"ג קמה, ב ואילך. ועוד.
 (20) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"ח סיי"ט (ע"פ חז"ג קמה, ב. וראה שם (רע"ז) קמה, א: בעינא טבא).
 (21) שופטים כא, ה.

מוציא שם רע": לא זו בלבד שהוא מדבר לשון הרע על יהודי אחר, אשר לשון הרע היא „אף-על-פי שאומר אמת“³⁴, אשר על כך ניתן עונש של נגעים, צרעת³⁵, אלא הוא אף „מוציא שם רע“, „אומר³⁴ שקר .. על חברו“.

ומהי תקנתו? – „בדד ישב מחוץ למחנה מושבו“: כל עוד לא ירגיל את עצמו להביט על יהודי אחר בעין טובה, עליו להבדיל את עצמו³⁶ מיהודים אחרים, ולא לפגוע בהם בדברי לשון הרע ובהוצאת שם רעו

רק כאשר יתפא מ„נגע“ זה, הרי אז „ושב ורפא לו“.

ועל ידי אהבת ישראל אמיתית, ובאופן של אהבת חנם, מתבטל הגורם לגלות, שנאת חנם³⁷, שנקראת הצרוע³⁸, ואז באה מיד הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ תולדות תנש"ה)

34) רמב"ם הל' דעות פ"ו ה"ב. שו"ע אדה"ז אר"ח סקניז סוסי"י ושי"נ.

35) ערכין שם. שם טו, א (ובכ"מ בדחול"ל). פרש"י פרשתנו יג, מו. רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת.

36) ראה ערכין טו, ריש ע"ב. פרש"י רמב"ם שבהערה הקודמת. ולהעיר מרמב"ם הל' דעות (שם ה"ז) „שאסור לדור בשכונתם כו“.

37) יומא ט, ב.

38) ויקיד' סוף פרשתנו.

אומרת התורה, שאפילו חכם גדול ובקי בכל התורה כולה, ולפי שיקול דעתו בחכמת התורה ראוי הלה לפסק של „מחוץ למחנה מושבו“ – הרי לפני הוצאת קביעה כזו על יהודי אחר, חייב האדם לבחון את עצמו היטב מהו מצבו במדת החסד ואהבת ישראל. ואם אהבת ישראל האמיתית אינה מושלמת אצלו ח"ו, אין לו הצדקה כלל לקבוע פסק כזה על יהודי אחר! ייתכן שקביעתו אינה נובעת משיקול דעת של תורה בלבד, אלא ממדות שאינן כל כך מזוככות וכדומה!³⁰

התורה קובעת, שה„נגע“ בלבד אינו יוצר את הטומאה³¹, אלא קביעתו ואמירתו של הכהן – איש החסד – „טמא אתה“, היא הקובעת את טומאת המצורע. יוצא מכך, שמי שאינו כהן, איש החסד, וקובע לגבי יהודי אחר „מחוץ למחנה מושבו“ – הרי הוא אומר דבר שקר, ולפיכך הוא „מצורע“ – מוציא שם רע, כדברי חז"ל³² על הפסוק³³ „זאת תהיה תורת המצורע“ – „זאת תהיה תורתו של

30) ראה לקו"ת נשא כה, רע"ג. דרמ"צ פט, ב. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ריש ע' ריד. ועוד.

31) ראה מצורע (יד, לו) בנגעי בתים, ובפרש"י שם: שכל זמן שאין כהן נזקק לו אין שם תורת טומאה (וראה מפרש"י רש"י בפרש"י שם, לה. תוי"ט לנגעים פ"ב מ"ה). ולהעיר מרמב"ם הל' תרומות פ"ז ה"ט.

32) ערכין טו, ב. וראה לקו"ת ר"פ מצורע (ע"ד החסידות).

33) ר"פ מצורע.

וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורא דילי"י) להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב – שהלימוד יהי' (ברבים) בעשרה, כי, נוסף על המעלה ד„עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי' ביניהם“²⁶, יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שע"ז הולכת וגדלה ההשתוקקות והצפי' לביאת המשיח²⁷.

ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצות הצדקה (כללות כל המצוות²⁸) ש„מקרבת את הגאולה“²⁹.

וכדאי ונכון לקשר ההוספה בצדקה עם ההוספה בתורה בעניני משיח וגאולה – עי"ז שההוספה לצדקה היא מתוך כוונה לקרב ולזרז את הגאולה, כיון שכוונה זו כשלעצמה היא חלק מלימוד התורה בעניני הגאולה – הלימוד (במחשבה – מזמן לזמן) דמאמר חז"ל „גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה“.

(משיחות ש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר תנש"א)

26) אבות פ"ג מ"ז. וראה אגה"ק סכ"ג.

27) ולכן, גם אלה שרוצים ללמוד בעיון ושקוט (ועד לחדש חידושי תורה בעניני משיח וגאולה), מתוך מנוחה וישוב הדעת, ע"י הלימוד לעצמו או בחברותא – ישתדלו (מזמן לזמן) להשתתף גם בהלימוד בעשרה, כדי שיהי' אצלם גם המעלה שע"י הלימוד בעשרה (כבפנים).

28) ראה תניא פל"ז.

29) ב"ב יו"ד, א.

ב' ניסן*

א. על ידי לימוד תורת הצדיק מתקשרים אליו

ידועים דבריו של כ"ק אדמו"ר רש"ב נ"ע שעות ספורות לפני הסתלקותו! „אני עולה לשמים, ואת הכתבים אני משאיר לכם“.

(* יום הסתלקות של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע – ב' ניסן תר"פ. תולדותיו בפרטיות – ראה „הנזך לנער“, ס' תולדות אדמו"ר מהורש"ב (קה"ת תשל"ז. ועוד).

(1) הועתק במכתב וקני אנ"ש – נדפס באגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' קיג.

(2) ראה לקו"ש ח"ז ע' 423. הכ"ב ס"ע 185. ועוד.

(3) ב"ד פס"ז, ת. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

הגאולה שנתבארו בריבוי מקומותי,

— בתורה שבכתב (ובפרט, בדברי הנביאים . . שכל הספרים מלאים בדבר זה¹⁹) ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם — ובמיוחד — בפנימיות התורה, החל מספר הזהר (ש„בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר כו' יפקון ב' מן גלותא ברחמים²¹), ובפרט בתורת החסידות (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא²²), בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו — מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, „תורה חדשה מאתי תצא²³, שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלקות („דע את אלקי אביך²⁴), כפס"ד הרמב"ם²⁵ ש„באותו הזמן . . יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו" —

וההוספה בלימוד התורה בעיני משיח והגאולה („מלכות שבתפארת") היא ה„דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

ועל של פועל באתי — ובודאי יעוררו ויפרסמו בכל מקום ומקום:

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד — על כאו"א מישראל (האנשים — הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (זבולון),

- 19) ונקל למוצאם — ע"י ספרי המפתחות (שרבו בדורנו זה) על סדר הא"ב, בערכים המתאימים: גאולה, משיח, וכיו"ב.
- 20) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.
- 21) זחי"ג קכד, ב — ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק רסכ"ז.
- 22) אגה"ק דהבעש"ט — כשי"ט בתחלתו.
- 23) ישע"י נא, ד. ויקר' פ"ג, ג.
- 24) דה"א כח, ט.
- 25) בסיום וחותם ספרו „משנה תורה".

ג. „יהבית" לעומת „משאיר" ההבדל בין שני הביטויים הללו — „יהבית" (נתינה) לעומת „משאיר" — הוא: הביטוי „נתינה" מדגיש שהדבר ניתן למקבל מכוחו של הנותן¹¹ — אין הכרחית שום פעולה מצדו של המקבל כדי לקבל מתנה זו. לעומת זאת משמעות המלה „משאיר" היא, שהנותן רק מעניק את האפשרות לאחר לקחת את הדבר הנשאר, אך כדי שהמקבל אכן יקבל דבר זה למעשה לרשותו, הוא צריך לקחת זאת בעצמו, על ידי פעולתו.

גם בלימוד התורה אנו מוצאים שני אופנים¹² הדומים ל„נתינה" ול„השארה", כדברי חז"ל¹³, „בתחילה נקראת (התורה) על שמו של הקדוש־ברוך־הוא (בתורת ה' חפצו)¹⁴, ולבסוף נקראת על שמו (של הלומד — ובתורתו יהגה)¹⁴": כאשר לומדים תורה רק למיגרס¹⁵, הרי אז התורה „נקראת על שמו של הקדוש־ברוך־הוא" — היא מתייחסת לנותן התורה. אך כאשר יש פעולה של „יהגה"¹⁵ — עיון התורה¹⁶, הרי אז „נקראת על שמו", דברי התורה נעשים שלו, כי הוא „לקח" אותם על ידי יגיעתו — „תורה דיליה היא"¹⁷.

לפי זה יש לבאר את הדיוק בלשונו של הרבי נ"ע „את הכתבים אני משאיר לכם" — כי ביטוי זה מתאים לחידושו לגבי אופן גילוי תורת החסידות, אשר חידש, שהשגת פנימיות התורה תוכל להיות מצד כוח שכלו של המקבל והלומד לגמרי, אשר „לוקח" את העניינים הנלמדים, כפי שיוסבר להלן.

ד. לימוד תורת החסידות באופן של „ישיבה"

אחד החידושים העיקריים של הרבי נ"ע הוא יסוד ישיבת תומכי תמימים¹⁸, אשר החידוש

עצמו, כביכול, בתורה, כפי שידוע ההסבר⁴ על מאמר חז"ל⁵ „אנא נפשי כתבית יהבית" (=אני את נפשי כתבתי ונתתי), שהקדוש־ברוך־הוא „כתב" את עצמו („נפשי"), והכניס את עצמו אל תוך התורה⁶, ולכן על ידי התורה „אותי אתם לוקחים"⁷, הרי כך גם לגבי צדיקים, שהם „מכניסים את עצמם" אל התורה שלמדו, ובמיוחד בעניינים שחידשו. ומשום כך, על ידי לימוד תורתם מתקשרים אליהם עצמם.

ב. „משאיר" — דיוק לשוני בעל משמעות

כשמשווים את דברי הרבי נ"ע לדברי חז"ל שהוזכרו לעיל, על מתן תורה, מוצאים הבדל לשוני ביניהם: בדברי חז"ל מופיעה המלה „יהבית", מלשון נתינה, ואילו הרבי נ"ע אמר „את הכתבים אני משאיר לכם".

ויש לומר, לכאורה, שההסבר לכך הוא, שההתבטאות במלה „משאיר" התאימה למצב באותה שעה, שעות ספורות לפני הסתלקותו, כפי שאנו מוצאים בהלכה⁸ לגבי מתנת שכיב מרע את הביטוי „אני מניח"⁹.

אך לפי מה שהוסבר פעמים רבות על גודל הדיוק בפתגמי רבותינו נשיאינו, שאין הם מדויקים רק בתוכנם באופן כללי, אלא הדיוק הוא מוחלט גם בכל מלה וביטוי, יש לומר, שהדיוק הלשוני „אני משאיר לכם" אינו רק מפני המצב שבו נאמרו הדברים, אלא יש לו משמעות מהותית לגבי תוכן העניין¹⁰, שרצה הרבי נ"ע להביע בדבריו אלה, שעל ידי לימוד כתביו „לוקחים" אותו עצמו, כדלעיל.

4) ראה לקו"ת שלח מ"ח, סע"ד. אה"ת יתרו ע' תקא וא"ל.
5) שבת ק"ה, א (בגידת הע"י).
6) ראה תניא פמ"ז.
7) ל' התנחומא אמור יז. וראה שמור"ד פ"ג, א. שם, ו. תנחומא תרומה ג.
8) שו"ע חו"מ סרנ"ג ס"ב. ובסמ"ע שם: שכן דרך ל' שכינא שמנית מעובנו כו'. וראה ביאור הגר"א שם.
9) או „אני עוזב" דמהני ג"כ (ראה ח' רעק"א לשו"ע שם. וש"ג). וראה הערה הבאה.
10) ובפרט שלשון נתינה בודאי מהני. ולהעיר שיש דיעות „שאלן ל' מניח משמעות של כלום" (ראה פתחי תשובה שם. וש"ג). כן להעיר ש"א „דאני עוזב גרעו מאני מניח ולא מהני" (והבא בח' רעק"א שם). — ויל"ע בתרגום לשון „לאז".

11) וכן במחול הנ"ל. אנא נפשי כתבית יהבית" — שהקב"ה „נתן לנו את עצמי כביכול" (תניא שם) — ה"ז ענין שבא מלמעלה ואין בזה תפיסת יד אדם.
12) משא"כ ב„מתן תורה", כנ"ל הערה הקודמת.
13) ע"ז יש, א.
14) תהלים א, ב.
15) ראה ע"ז שם בהמשך הסוגיא. וראה דה"א ג שם.
16) ראה רש"י שם.
17) קידושין לב, ריש ע"ב.
18) ט"ז אלול תרנ"ז.

שבישיבה זו הוא¹⁹, שנקבע בסדרי הלימוד בישיבה סדר מיוחד ללימוד תורת החסידות.

ומהו החידוש בלימוד תורת החסידות במסגרת של ישיבה? הישיבה היא לימוד תורה באופן של דיבוק חברים, פלפול התלמידים וכדומה, שעל ידי הדיונים וכדומה מבררים ומלבנים את הסוגיה הנלמדת, עד שהיא ברורה לכל פרטיה.

וכך הנהיג הרבי נ"ע גם לגבי לימוד תורת החסידות, שהיא נלמדת באופן של "ישיבה", כדבריו²⁰, שברצונו שאופן לימוד תורת החסידות יהיה "כלימוד הסוגיות בגליא שבתורה", עד אשר "החסידות יבינו כמו שמבינים ענין בנגלה". ולכן הוא קבע סדר ללימוד החסידות בישיבה²¹, כדי שילמדו אגודות אגודות, כל אגודה תלמד אותו ענין – "סוגיה" – בתורת החסידות, כדי שיעסקו בענין זה היטב וילבנו אותו, עד אשר יובהר ללומדים לכל פרטיו, בדומה לסדר הלימוד בגליא שבתורה.

ואופן כזה של לימוד פנימיות התורה מהווה חידוש מהותי לעומת התקופות הקודמות לו.

ה. תורת הנגלה – בשכל האדם; פנימיות התורה – בשכל האלקי

בתקופות הקודמות היה הבדל מהותי בין לימוד נגלה שבתורה לבין לימוד פנימיות התורה:

הנגלה שבתורה ניתן באופן שהשכל האנושי של הנברא מסוגל לקלוט את הסברות וההבנה שבתורה. אמנם²², התורה היא חכמתו של הקדוש־ברוך־הוא, דלית מחשבה תפיסא ביה, אך הקדוש־ברוך־הוא הוריד את חכמתו יתברך באופן שגם שכל האדם יכול להבינה, עד כדי כך שהיא "נקראת על שמו", ונעשית ל"תורת" – "תורה דיליה היא".

לעומת זאת, פנימיות התורה נשאר בגלוי תורת ה'. בדורות קדומים קלטו רוב בני

ישראל ענינים אלה על ידי אמנותם. הענינים היו נעלים מכדי קליטתו והבנתו של הנברא בשכלו, ויש לומר, שזהו אחד הפירושים לשם "קבלה" – מפני שהיא עוברת בקבלה, איש מפי איש²³.

אפילו בדורות המאוחרים יותר, לאחר תקופת האריז"ל, אשר עניני פנימיות התורה נתפרשו באופן שיוכל להיות מצב של "יתפרטון"²⁴ – כך שיובנו²⁵, ולא רק באופן של "גירסא בעלמא"²⁶ – בכל זאת, הם לא הורדו עד כדי הבנתם וקליטתם בשכל האנושי²⁷. עדיין הם נשארו כשכל אלקי שיוכל להיקלט רק על ידי השכל של הנפש האלקית, שזהו שכל אלקי של נשמה אלקית, המסוגל לקלוט את הענינים הרוחניים המתבארים בפנימיות התורה.

ויש לומר, שמשום כך²⁸, לא כל אחד יכול היה להבין ענינים אלו, אלא רק בעלי נשמה גבוהה, אשר בנוסף לכך הודרכו כראוי כדי להיעשות כלי להתגלות בנשמה. לעומת זאת, אלו שאינם "מזוככים" ואין להם נשמה גבוהה, לא יכלו לקלוט את פנימיות התורה. וזהו אחד ההסברים לדברי הוזהר²⁹, שבפנימיות התורה "לית תמן לא קשיא...", בשונה מהנגלה שבתורה:

קושיה מצביעה על העלם והסתה, כיסוי האמת שבתורה. ולכן: בחלק הנגלה שבתורה, אשר ירד לעולם באופן ששכל האדם יכול להבינו, יש קושיות. כלומר, הקושיות הן חלק מהתורה עצמה. כפי שהוסברה מספר פעמים ההוכחה לכך: אף כאשר אדם ילמד רק קושיה בתורה, הוא חייב לברך לפני כן את

(23) וראה באריכה הקדמת הרח"ו לשער הקדמות (נדפסה בקונטרס עה"ח – לבעל ההלולא – הוצאת קה"ת הוספה א – סי' 74 ואילך).

(24) ל' התקו"ז ת"ז בסופו. וראה כסא מלך שם. הקדמת מקדש מלך לזהר. ועוד. – וראה הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות שם.

(25) וראה ס' השיחות תורת שלום ע' 185. שיחת י"ט כסלו תרס"ט (נדפסה בתי"ש הוצאת תשמ"ג בסופו).

(26) ל' הכסא מלך שם.

(27) ראה הקדמת הרח"ו שם (בקונטרס הנ"ל ע' 76): אין ספק שהדברים אלו לא יובנו בעיון אנושי חומרי"ל כו'.

(28) ראה תורת שלום ע' 113.

(29) רע"מ נשא (קכד, ב), הובא ונתבאר באגה"ק סכ"ו. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 161, 164.

... "רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם":

"האדם" – קאי על "אדם" הזה (ש"הוא במדרגה גדולה . . . שלימו דכולא") כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים . . . רק פסולת שבסוף לבושו עדיין לא נתברר כו" מצד ענין הגלות – כמו רבי: ובדורנו זה – דור האחרון של הגלות, עקבתא דמשיחא, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה שהיו צריכים להעשות במשך זמן הגלות – י"ל שכל בני"הם בדרגא זו.

והשאלה היא: כיון שכבר נסתיימו "מעשיו ועבודתו כל זמן משך הגלות"¹⁷ – מהי ה"דרך ישרה" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני"ה) שגמר עניני העבודה כדי לפעול התגלות וביאת המשיח¹⁸?

... וביאור ה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח ע"י "מלכות שבתפארת" – בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה ("סוף לבושיו") של כאו"א מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (לא ע"י מלכות בטהרתה, ענינו של מלך המשיח עצמו, אלא) ע"י "מלכות שבתפארת", כלומר, ענינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא בתורה (תפארת).

... ובפשטות: "תפארת" – הו"ע לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני

(16) לקו"ת פרשתנו כב, ב.

(17) תניא רפ"ל.

(18) ומתחיל מהתגלות וביאת המשיח שבכאו"א מישראל, כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב גו" שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה), קאי גם על כאו"א מישראל (ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ו), כיון שיש בו ניצוץ מנשמת משיח (מאור עינים ס"פ פינחס).

המשיח גואל את ישראל בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי גלות, כפס"ד הרמב"ם, "יעמוד מלך מבית דוד וכו'".

... ושם (בהתחלת הסוגיא): "דבי רבי שילא אמרי שילה שמו, שנאמר עד כי יבוא שילה, דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו (כמו ינאי, כל אחד הי' דורש אחר שמוי¹¹), שנאמר יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו, דבי רבי חנינה אמרי חנינה שמו, שנאמר אשר לא אתן לכם חנינה, ויש אומרים מנחם בן חזקיהו שמו, שנאמר כי רחק ממני מנחם משיב נפשי¹²".

ואנן (חסידים) נעני' אבתרייהו (בנוגע לרבותינו נשיאינו, ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – יוסף שמו, שנאמר¹³, "יוסף אדני שנית ידו גוי' ואסף נדחי ישראל גוי'", יצחק שמו, שנאמר¹⁴, "אז ימלא שחוק פינור".

* * *

"רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם"¹⁵. . . ויש לומר הביאור בזה – בהמשך להאמור לעיל בנוגע להתגלות וביאת המשיח:

(8) שבהערה 5.

(9) סנהדרין שם.

(10) פרש"י שם. – ולהעיר מדיוק לשון רש"י, "כל אחד הי' דורש אחר שמו" (ולא שהתלמידים חידשו ששמו כשם רבם).

(11) כ"ה ("בן חזקיהו") בדפוסים שלפנינו, ובירושלמי ואיכ"ר: "מנחם" סתם. – ולהעיר שרש"י מעתיק תיבת "מנחם", ומוסיף "בן חזקיהו". וכנראה שצ"ל בפרש"י "היג בן חזקיהו", אלא שהבחור-הועצער "תיקו" והשמיט "היג". ועצ"ע.

(12) וראה גם ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד. איכ"ר פ"א, נא. וראה לקוטי לוי"צ על מארזיל ע' קו ש, כל הדעות אמת הם ואלו ואלו דא"ח, עיי"ש.

(13) ישע"י, יא, יא.יב.

(14) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

(15) אבות פ"ב מ"א.

ברכת התורה. משום שבשכל האדם אינה יכולה להיקלט מיד הבנת התורה – חכמתו יתברך. בתחילה מתעוררות בשכל האדם קושיות, עד שהלומד מזוכך ומעדן את שכלו ומצליח להבין את אמיתות התורה. לעומת זאת בפנימיות התורה, אשר אינה יורדת לדרגת השכל האנושי, אלא רק לשכל של הנפש האלקית, אשר בה מאירה התורה – הרי בה "לית תמן לא קשיא...".

1. הסברת פנימיות התורה באופן המובן בשכל האדם

יותר מכך:

ידוע³⁰ חידושו של אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד, ובמיוחד לאחר גאולתו בי"ט כסלו, שהוא "הלביש" את עניני פנימיות התורה בכוחות השכל, חכמה בינה ודעת, באופן שכל אחד, אף אלו שאינם מזוככים – "הוצה" – יוכלו להבין זאת בשכלם האנושי.

אך למרות זאת, עדיין לא היה זה באופן של הבנת הנגלה שבתורה, שהרי השכל האנושי כשלעצמו לא יכול היה להגיע להבנה מוחלטת של פנימיות התורה. רק כאשר הסבירו לו ענין מסויים בפנימיות התורה, הוא יכול היה לקבל זאת.

בדומה לרב המלמד את תלמידו רעיון עמוק ביותר, אשר התלמיד אינו יכול להבינו מצד עצמו, אשר אף לאחר שהרב הסביר לו זאת, והתלמיד קלט וקבל זאת, בכל זאת אין התלמיד מסוגל למצוא מלים משלו וכדומה כדי להסביר רעיון זה.

זהו היה חידושו של הרבי נ"ע, אשר הוריד את עניני פנימיות התורה, כך שהבנתם תהיה באותו אופן כהבנת הנגלה שבתורה. בדיוק כשם שהנגלה שבתורה "גלוי" לשכל האדם, כך שהוא עמל בהבנתו כשכל גשמי – באותו אופן יוכל השכל האנושי להתייגע בפנימיות התורה.

בדומה לרב המקרב את הרעיון העמוק אל התלמיד, באופן שהתלמיד יוכל להתייגע בהבנת הדברים בשכלו שלו, ויוכל למצוא הסברים ומלים משלו להביע רעיון זה.

כפי שרואים זאת במאמרי החסידות שלו³¹, שאותם הענינים שהוסברו במאמרים של נשיאי חב"ד שלפניו, מופיעים במאמריו בביאורים ארוכים ורחבים, ואף הסברת וניסוח הדברים הם באופן שהשכל האנושי מסוגל להסביר זאת במלים משלו, ולקלוט זאת כפי שהוא קולט רעיון של הנגלה שבתורה³².

ולכן דייק הרבי נ"ע בלשונו, ואמר "את הכתבים אני משאיר לכם", כי זהו אחד החידושים של כתביו שלו, ששכל האדם יוכל "לקחת" אותם, עד אשר י"עשו" תורתו – נקראת על שמו".

2. לימוד פנימיות התורה בעיון ובהבנה

מכך נלמדת ההוראה:

יש הלומדים את פנימיות התורה, אך חוששים לשאול שאלה המתעוררת אצלם לגבי הנלמד. כיצד ייתכן לעורר קושיות על פנימיות התורה? והרי "לית תמן לא קשיא...!" אמנם, יהודי זה אינו מבין את הדברים, אך הוא מסתפק בכך שהוא מאמין באמונה שלמה שכל הכתוב בפנימיות התורה הוא אמת.

התשובה לכך היא, שהרבי נ"ע סלל את הדרך, שדברי החסידות יוכלו להיות מובנים בשכל האדם באותו אופן כנגלה שבתורה. כלומר, לימוד בעיון, ובאופן של שאלות ותשובות וכו'. וכאשר אין מבינים ענין מסויים, הרי "לא הביישן למד"³³, ויש לשאול וללבן את הענין.

ודאי, אף כאשר אין מבינים ענין מסויים, גם בנגלה שבתורה, הכרחי להקדים "נעשה" ל"נשמע", אסור שיתעורר ספק ח"ו על אמיתות הדברים³⁴. אך יחד עם זאת, אי אפשר לצאת ידי חובת הבנת התורה בקבלת

(31) ראה אדות מאמרי אדמו"ר נ"ע – לקו"ד ח"ב רצה, סעי'ב ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 209.

(32) וידוע הפתגם של חסידים הראשונים שכ"ק אדמו"ר נ"ע הוא "הרמב"ם דתורת החסידות" (לקו"ד שם רצו, א. וראה ס' השיחות תשי"א ע' 160).

(33) אבות פ"ב מ"ה.

(34) וניכר גם באופן ובסגנון קושיותו, שאין בזה שום תנועה של עזות פנים ח"ו. כי מכיר שהחסרון הוא רק מצדו, "אם הוא ריק – מנחם הוא" (ירושלמי פאה פ"א ה"א. שביעית פ"א ה"ה).

(30) ראה בארוכה תרי"ש שבהערה 28. ובכ"צ.

הוספה

בשורת הגאולה

כ.ב.

מדובר ומודגש ביותר בזמן האחרון ממש ע"ד הצורך בפעולתו של כאו"א מישראל לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש תיכף ומיד ממש,

— כיון שבימינו אלה ממש (עם סיומו של חודש ניסן דהי' תהא שנת אראנו נפלאות) „כלו כל הקיצין“ (קץ הימים ו„קץ הימיו“) כפשוטו ממש, ובודאי שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, וכאו"א מראה באצבעו ואומר „הנה זה (מלך המשיח) בא“³, שכבר בא (בלשון עבר) ברגע שלפני רגע זה.

* * *

משיח נמצא בעולם בזמן ומקום הגלות, ובמצב של גלות, כסובל תחלואי הגלות [כהמשך הגמרא], אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש, „אם משיח מאותן שחיין עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש, דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה“⁶, ומצפה בקוצר רוח ובכליון עינים להתגלות (מההעלם בזמן ומצב הגלות), דמלך

- 1) ראה אוה"ת ר"פ מקץ. וש"נ.
- 2) נוסף לכך שבזמן הגמרא כבר „כלו כל הקיצין“ (סנהדרין צז, ב).
- 3) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
- 4) סנהדרין צח, ב.
- 5) וע"פ פס"ד הרמב"ם (הל' מלכים ספ"א), „ואם יעמוד מלך מבית דוד כו" — היינו שהוא כבר מלך.
- 6) פרש"י שם. — וע"ש זה נקרא „חיוורתא (מצורע) דבי רבי“, „ע"ש רבינו הקדוש שנקרא רבי... שהי' סובל תחלואים ויסורים כמוהו“ (חדא"ג מהרש"א שם).
- 7) שלכן „שרי חד ואסיר חד (מתיר נגע ומקנחו וקושרו מתיר האחר ועושה כן, ואינו מתיר שני נגעים יחד (כשאר הסובלי חלאים שיושב ביניהם)), אמר דילמא מבעינא דלא איעכב (אי בעי לי לצאת ולגאול את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים)“ — סנהדרין שם ובפרש"י.

עול. המשמעות של הבנת ענין על בוריו היא, שהאדם יבין בשכלו שלו כיצד קושיה זו מתיישבת, גם בפנימיות התורה.

ועל ידי לימוד פנימיות התורה, שהתגלתה בדורותינו בתורת חסידות חב"ד באופן של הבנה והשגה שכלית מושלמת, כהשגת הנגלה שבתורה, נעשית הכנה קרובה ל„אותו

(35) רמב"ם בסיום היותם ספורי.
(36) ישע' יא, ט.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יהי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח
לעולם ועד